

9

ההבטחה: „ואחרי כן יצאו ברכיש גדול“, היא, לדעת בעל הכתב והקבלה, הבטחה על הרכוש הרחוק, יירכשו בדרך צאתם ממצרים לארץ ישראל. לשם כך

חייבים ישראל להיצרף קודם בכור הברזל של מצרים כדי להסיר מהם הסיגים. לכן לא נאמר „ברכיש רב“, אלא „ברכוש גדול“ מלת „רב“ מתייחסת לפמות, ואילו מלת „גדול“ לאיכות. כמו שנאמר: כי גדול ה' (יהרו י"ח) וכן: „האיש משה גדול מאוד“. יש איפוא כאן בכורה, לא רק על ירושת הארץ, אלא גם על כהותה של ירושה זו. הפרשה מתהירה באמונתו הגדולה של אברהם ומסיימת בשכר, שיעניק השם תמורת אמונה זו לורכי של אברהם להורישם את הארץ, ולעשותם מלכות כהנים וגוי קדוש. הוא נאמר לו השם בראשית דבריו: „שכר הרבה מאוד“.

13

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדדתם ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אות הוא לעולם ברשת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש:

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקטש עצים ביום השבת: ויקריבו אתו המצאים אתו מקטש עצים אל-משה ואל-אהרן ואל כל-העדה: ויניחו אתו במשכן כי לא פדש מה-יעשה לו:

10

אולם לאהרן אברהם אמר ללוט „הפרד נא מעלי וכו'“ (שם יג. ט). ולוט אמנם כך עשה „ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן ויסע לוט מקדם יפרדי איש מעל אחיו. אברהם יסב בארץ כנען ולוט ישב בערי הנכר ויאהל עד סדם“ (שם יג. יא-יב). שוב אין חשש שמישהו יטעה לומר שהארץ ניתנה גם לגרים אחרי שהיא ניתנה לאברהם. כי לוט הוא גר ואם אברהם הרחיק אותו מעליו שלא ישבו יחד, סימן שאין הוא ריאה את הגרים כיורשיו לשום דבר חמרי. כי אין אדם מרחיק מעליו את יורשו. או אמר לו ה' לאברהם גם „לך אתננה“ וגם „לזרעך עד עולם“. עתה אין כל חשכות לגבי גרים.

14

ולכן אמר: בכה אדע כי אירשנה? ואינה ככאילת אות. גם הקדוש ברוך הוא לא עשה עמו ככאר האותות, להראות לו מופת בדבר נפלא, אבל ביקש אברהם, שידע ידיעה אמיתית, שירשנה. ולא יגרום חטאו או הטא זרעו למונעה מהם. או שמא יעשו הכנענים תשובה ויקיים בהם: „רגע אדבר על גוי ועל ממלכה לנתוש ולנתוץ, ולהאביד ושב הגויל ההוא מרעתו וגוי. ונהמתי על הרעה“. לכן ביקש ברית מאת הקדוש ברוך הוא שירשנה. בעקבות הרמב"ן מפרשים כך גם חלק נכבד בראשונים. אבל רלב"ג המה על הסבר זה. אם שאלת אברהם היתה שמא ירושת הארץ היא רק על תנאי אם יכמרו התורה, כה תועיל כאן ברית? האם תכנה ברית את בהירתם החופשית של בניו. הלא הם עלילים לחטוא ותיבטל הברית?

11

יסוד היסודות

של היהדות הנמשכת מאז אברהם הוא אמונה ללא חקור, אמונה על טבעית. חתם סופר בפירוטו על התורה אומר, כי השם הופיע ביכלתו העל-טבעית לעיני משה וישראל ביציאת מצרים. לאבות לא נתגלה בהופעה זו. „וימי ה' לא נודעתי להם“. שם ההויה כגלם כידוע את היכולת העל-טבעית. לאבות לא נתגלה בכח זה. ואילו כאן הוציא הקדוש ברוך הוא את אברהם ממערכות טבע, והבטיח לו בשורת הזרע, שהיא בכורה על-טבעית, אברהם האמין בכח גדול זה עוד לפני שהכירו פא"פ. וזוהי ה„צדקה“ באמונתו. ועוד מפרש החתם סופר: „והאמין בה“. הוא נטע אמונה בלב כל הדורות. והשם נטר לו צדקה זו כל הדורות.

12

נדמה לי שזו גם כוונת המדרש שפתח את הפרשה: „רבי יצחק פתח: שמעי וראי. ותני אונך, ושכתי עמך ובית אביך. משל לאדם שראה בירה אחת דולקת, אמר תאכר כהבירה הזו בלי מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה ואמר אני בעל הבירה. כך לפי שהיה אברהם אבינו אמר תאמר העולם הזה בלי כנהיג? הציץ עליו הקדוש ברוך הוא ואמר: אני הוא בעל העולם“. הכוונה. אברהם התחיל קודם בדרך חקירה ועיצן להשיג את האלוקות. אולם השם ראה השגה זו בלתי מספיקה. הוא הופיע לפניו בכורה הזרע וציווהו על האמונה,